

บทที่ 2

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการ ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียน การสอนภาษาจีนของครูอาสาสมัครจีนจากสำนักงานส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนนานาชาติ แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮั่นป๋น) ณ จังหวัดเชียงราย โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 2.1 ประวัติความเป็นมาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย
- 2.2 ที่มาของโครงการครูอาสาสมัครภาษาจีนในประเทศไทย
- 2.3 หลักการ จุดมุ่งหมาย องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน
- 2.4 แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ประวัติความเป็นมาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย

การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย มีหลักฐานปรากฏตั้งแต่สมัยสุโขทัย เป็นต้นมา ซึ่งสามารถแบ่งเป็น ยุคสมัยแรก ยุคสมัยแห่งความยุ่งยากและยุคสมัยปัจจุบัน ซึ่งมี ประวัติความเป็นมาดังต่อไปนี้

2.1.1 ภาษาจีนในยุคสมัยแรก

ไทยกับจีนมีการติดต่อสัมพันธ์กันมาช้านานแล้ว หากกล่าวในแง่ของความสัมพันธ์ ทางการค้าแล้ว มีหลักฐานชัดเจนว่า มีมาตั้งแต่สมัยที่รัฐสุโขทัยเรืองอำนาจเรื่อยมาจนถึงสมัยรัฐ อยุธา และรัฐกรุงเทพฯ เรื่องอำนาจ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเป็นธรรมดาอยู่เองที่ย่อมมีการติดต่อกัน ไปมา ระหว่างจีนและไทย โดยเฉพาะการเข้ามายัง ไทยของชาวจีนที่มีตั้งแต่ตัวแทนทางการทูต เจ้าหน้าที่ ประจำเรือสำเภาที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน ไปนับสิบตำแหน่ง รวมทั้งผู้ที่เป็นลูกเรือระดับล่าง ฯลฯ การที่เกิดการเรียนการสอนภาษาจีนขึ้นในสังคมไทย เป้าหมายหลักคงอยู่ที่คนที่เป็นลูกหลานจีนเสีย มากกว่า ในสมัยรัชกาลที่ 3 เรื่อยมาจนถึงรัชกาลที่ 5 นั้น ชาวจีนเริ่มที่จะลงหลักปักฐานอยู่ในไทย แล้ว และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เมื่อเป็นเช่นนี้ลูกหลานจีนจึงเกิดตามมา ถึงตอนนี้หากชาว

จีนต้องการที่จะให้ลูกหลานของตนสืบทอดวัฒนธรรมจีนต่อไป ภาษาคือพลังสำคัญที่จะทำให้วัฒนธรรมจีน(หรือวัฒนธรรมอื่นใดก็ตาม) สามารถสืบทอดต่อไปได้ แต่กระนั้น หนทางนี้ก็ไม่ได้ถูกนำมาใช้อยู่ดีและกว่าจะมีการนำมาใช้เวลาก็กว้างเลยอีกนับสิบปีต่อมา ด้วยเหตุนี้ แม้จะถูกจัดระเบียบแล้วก็ตาม โรงเรียนจีนเหล่านี้ก็ไม่ได้รับผลกระทบในด้านหลักสูตรที่ใช้สอนอยู่แต่อย่างใด ที่เคยสอนกันมาอย่างไรก็ยังคงเป็นไปตามนั้น ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงการปกครองขึ้นใน พ.ศ.2475 ฐานะของภาษาจีนจึงถูกสั่งคลอนอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน

2.1.2 ภาษาจีนในยุคสมัยแห่งความยุ่งยาก

ยุคสมัยแห่งความยุ่งยากนี้เป็นผลจากการเกิดอุดมการณ์ทางการเมืองใหม่ๆ ขึ้นมา คืออุดมการณ์สังคมนิยมหรือคอมมิวนิสต์ อุดมการณ์เหล่านี้ มีผลในการทำลายอุดมการณ์ สมบูรณาญาสิทธิราชย์หรือราชาธิปไตยโดยตรง ไทยเราเองก็หนีไม่พ้นการทำทลายดังกล่าว และผลคือ สังคมไทยถูกเลือกให้ใช้อุดมการณ์ประชาธิปไตยผ่านการปฏิวัติในปีพ.ศ. 2475 ผลก็คือ มีครูจีนจำนวนมากที่ถูกจับกุมและลงโทษ หลังการปฏิวัติ พ.ศ. 2475 ครูเหล่านี้โดยมากแล้วอยู่ในขบวนการคอมมิวนิสต์จีนแทบทั้งสิ้น แต่ที่กระทบต่อการเรียนการสอนภาษาจีนมากที่สุดนั้น คือ ด้วยการเคลื่อนไหวต่อต้านญี่ปุ่นโดยขบวนการชาตินิยมจีนในไทย ซึ่งมีทั้งที่มาจากฝ่ายขบวนการคอมมิวนิสต์จีนและฝ่ายก๊อหมิ่นตั้ง (ก๊กมินตั๋ง) รัฐบาลไทยได้ทำการกวาดล้างครั้งใหญ่ใน พ.ศ. 2481 (หลังสงครามจีน-ญี่ปุ่นเกิดแล้วประมาณ 1 ปี) ผลของการกวาดล้างไม่เพียงทำให้ครูจำนวนมากถูกจับกุมเท่านั้น หากที่สำคัญโรงเรียนจีนที่มีอยู่กว่า 200 แห่งทั่วประเทศต่างก็ถูกสั่งปิดไปด้วย ครั้นพอเวลาผ่านไประยะหนึ่งก็นำชาวจีนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนจีน ก็ได้ร้องขอต่อรัฐบาลให้อนุญาตให้เปิดโรงเรียนจีนอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งรัฐบาล แม้จะอนุญาตให้เปิด แต่ก็บังคับไม่ให้มีการใช้ภาษาจีนในการเรียนการสอนเกินไปกว่าร้อยละ 20 และที่ไม่เกินตามสัดส่วนที่เวลานี้ ในเวลาต่อมายังหมายถึงการจำกัดให้เรียนได้ไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือชั้นประถมศึกษาตอนต้นเท่านั้นอีกด้วย เงื่อนไขดังกล่าวได้ทำให้ข้อเสนอของกรมหลวงเทววงศวิโรปการ เมื่อครั้งสมัยรัชกาลที่ 6 ถูกทำให้เป็นจริงขึ้นมาเป็นครั้งแรก และกลายเป็นปฐมบทของการทำให้การเรียนการสอนภาษาจีนในไทย เกิดข้อจำกัดทางด้านคุณภาพในเวลาต่อมา ทำให้ภาษาจีนตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ใหม่เสียแล้ว กล่าวคือ ตกอยู่ในสถานการณ์ที่พบว่า มีลูกหลานจีน หรือที่เรียกกันใหม่ว่า “ชาวไทยเชื้อสายจีน” ที่

รู้ภาษาจีนนั้นมีน้อยมาก และที่รู้ดีก็มักคุ้นชินกับภาษาจีนท้องถิ่นและอักษรจีนแบบเก่าในขณะที่การใช้ภาษาจีนในจีนแผ่นดินใหญ่ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่มานานนับสิบปีก่อนหน้านั้นแล้ว

2.1.3 ภาษาจีนในยุคสมัยปัจจุบัน

ภาษาจีนในยุคสมัยปัจจุบันเป็นภาษาจีนที่เกิดขึ้นภายใต้การเปลี่ยนแปลงภายในจีน โดยแท้ โดยเฉพาะตั้งแต่ที่เริ่มใช้นโยบายปฏิรูปและเปิดประเทศใน พ.ศ. 2522 เป็นต้นมา นโยบายนี้ทำให้จีนต้องเป็นมิตรกับทุกประเทศ โดยไม่ถือเอาความแตกต่างทางอุดมการณ์มาเป็นอุปสรรคอีกต่อไป และต่อนโยบายพัฒนาภายใน จีนก็เปิดที่ทางให้กับกลไกแบบทุนนิยม (ที่จีนเคยต่อต้านอย่างสุด) ให้ได้เข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการอีกด้วย สถานการณ์เช่นนี้ย่อมทำให้ประเทศต่างๆ ที่เคยเป็นปฏิปักษ์หรือระแวงสงสัยจีน คลายความกังวลไปได้ไม่น้อย โดยหลังจากนั้นไม่นาน ความกังวลที่หายไป ก็ถูกแทนที่ด้วยการเปิดต้อนรับจีนในฐานะมิตรประเทศและเลิกต่อต้านสิ่งที่เรียกว่า “จีนคอมมิวนิสต์” ไปในที่สุด การเรียนการสอนภาษาจีนที่ถูกกักขังอยู่ในห้องเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ป.4) มานานหลายสิบปี ก็ถูกปลดปล่อยออกมาในทศวรรษ 2533 เมื่อภาครัฐอนุญาตให้เปิดการเรียนการสอนกว้างไกลกว่านั้น และในระดับที่สูงกว่านั้น คือเปิดได้ทั้งในโรงเรียนภาครัฐและเอกชน และเปิดได้ถึงระดับอุดมศึกษาไม่เพียงเท่านั้นในส่วนที่เคยทำการเรียนการสอน “พิเศษ” หรือเรียนเป็นส่วนตัวตามบ้าน รัฐอนุญาตให้เปิดอย่างเป็นทางการจะลักษณะและอย่างเปิดเผยขอเพียงทำให้ถูกต้องตามระเบียบหรือกฎหมาย และมีกระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะเท่านั้น ก็สามารถทำได้ในฐานะโรงเรียนนอกระบบ อันเป็นภาคที่เคยมีบทบาทสำคัญในการอบรมเพาะภาษาจีนแก่นักเรียนที่จบแค่ชั้น ป.4 ให้มีคุณภาพที่สูงขึ้น และโดยไม่มีภาระประสาทุติยภัตรให้แก่ใครได้ แม้แต่ใบเดียว ถึงแก่นักเรียนคนนั้นจะสามารถใช้ความรู้ภาษาจีนของตนจากการเรียน “พิเศษ” จนมีฐานะดีและมั่นคงไปตามๆ กันก็ตามแต่จากความยุ่งยากในหลายสิบปีที่ผ่านมา นั้น ได้ส่งผลให้การเรียนการสอนภาษาจีนโดยภาพรวมเป็นไปใน 2 ลักษณะด้วยกัน คือลักษณะหนึ่ง เป็นการเรียนการสอนที่ยังคงสืบทอดแนวทางที่เป็นมาแต่อดีต ออกเสียงภาษาจีนผ่านระบบจู้อินฝูเฮ่าซึ่งเป็นระบบสัทอักษรสำหรับการถอดเสียงในภาษาจีน โดยเฉพาะภาษาจีนกลางเป็นระบบกึ่งพยางค์ที่ใช้อย่างกว้างขวางในได้วันประกอบด้วยอักษรจีน 37 ตัวและวรรณยุกต์ 8 ตัวซึ่งเพียงพอที่จะใช้ถอดเสียงที่เป็นไปได้ในภาษาจีนกลาง อีกลักษณะหนึ่งคือการเรียนการสอนที่มุ่งแสวงหาแนวทางใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ออกเสียงผ่านระบบพินอิน(ระบบในการถ่ายถอดเสียง

ภาษาจีน มาตรฐาน ด้วยตัวอักษรโรมัน ความหมายของพินอินคือ "การรวมเสียงเข้าด้วยกัน") ซึ่งในแง่ของหลักสูตรแล้ว หลักสูตรย่อมขึ้นอยู่กับตัวตำรา หลักสูตรจึงมีความแตกต่างกันไป นอกจากนี้จากการใช้ภาษาจีนในไทยนั้นเป็นการใช้ภาษาท้องถิ่นเช่น เต๋อจิว ไหหล่า และ เป็นส่วนใหญ่และใช้ภาษาจีนกลางเป็นส่วนน้อย ดังนั้นเมื่อภาษาจีนกลางเข้ามามีบทบาทในการใช้มากขึ้น จึงไม่อาจเปลี่ยนแปลงการใช้แบบเดิมไปได้ง่ายๆ ๑

2.2 ที่มาของโครงการครุอาสาสมัครภาษาจีนในประเทศไทย

หลังจากปีพ.ศ. 2475 มีนโยบายการควบคุมที่เข้มงวดของการจัดการการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยเป็นระยะเวลาหลายทศวรรษ จนถึงปีพ.ศ. 2535 เริ่มมีนโยบายการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนโดยจัดให้เป็นวิชาเลือก ซึ่งภาษาจีนมักถูกจัดให้เป็นวิชาเลือกในลำดับท้ายรองลงมาจากภาษาอังกฤษ, ญี่ปุ่น, ฝรั่งเศส, เยอรมันและสเปน

จากการพัฒนาทางเศรษฐกิจของจีนอย่างรวดเร็ว รวมถึงการเจริญเติบโตของประเทศ ส่งผลให้ประเทศต่างๆ ในโลกให้ความสนใจต่อประเทศจีนเพิ่มมากขึ้น พระราชวงศ์ของไทยให้ความสำคัญมากแก่การเรียนภาษาจีน รัฐบาลไทยจึงเล็งเห็นว่า ควรเปิดโรงเรียนที่สอนภาษาจีนในประเทศไทย ไม่เพียงเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีน แต่ยังเป็นการช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยและการเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอีกด้วย ในปีพ.ศ. 2546 เกิดปัญหาการขาดแคลนครูภาษาจีน คณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการร่วมมือกับอันปิ่นประเทศจีนครั้งแรก เปิดโครงการครุอาสาสมัครจีนในประเทศไทย โดยมีครุอาสาสมัครกลุ่มแรกจำนวน 21 คนจากมหาวิทยาลัยยูนนาน ปีต่อ ๆ มา กระทรวงคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการอุดมศึกษา, คณะกรรมการการศึกษาสายอาชีพ ก็ได้ขอความอนุเคราะห์ที่จะรับครุอาสาสมัครจีนเรื่อยมา

เมื่อสิงหาคม – ธันวาคม พ.ศ.2548 คณะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการโดย นายจาตุรนต์ ฉายแสง กำหนด"แผนยุทธศาสตร์ห้าปีเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย" ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยเป็นนโยบายการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดไว้ตั้งแต่นั้นมา การเรียนการสอนภาษาจีนเข้ามาเป็นกระแสหลักในระบบการศึกษาในประเทศไทย วันที่ 11 มกราคม พ.ศ.2549 นาย จางฉิง เซ็ง รองรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการของจีนกับนาย

จาดรนต์ นายแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการของไทย ได้มีการร่วมลงนามในข้อตกลงความร่วมมือการศึกษาระหว่างไทยกับจีน ตามข้อตกลงนี้ได้กำหนดรูปแบบการเรียนการสอนภาษาจีน โดยองค์กรภาคประชาสังคมโดยความร่วมมือระหว่างจีน-ไทยสองรัฐบาล โรงเรียนของประเทศไทยในทุกระดับเพื่อตอบสนองเชิงบวกต่อข้อตกลงดังกล่าวในการสร้างโรงเรียนสอนภาษาจีน และเพิ่มจำนวนโรงเรียนที่เปิดสอนภาษาจีนมีมากขึ้น จึงทำให้ความต้องการเรียนรู้ภาษาจีนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ถึงอย่างไรจำนวนครูผู้สอนก็ยังไม่พอสำหรับจำนวนผู้ที่ต้องการเรียนภาษาจีน ปีพ.ศ. 2546-2552 ครูอาสาสมัครจีนของฮั่นป๋าน ได้ส่งมายังเมืองไทยมาจากกระทรวงศึกษาธิการจากมณฑลต่างๆ และมหาลัษมีมากกว่า 10 แห่ง รวมเป็น 8 กลุ่มมีจำนวนทั้งหมด 3,378 คน สำหรับความต้องการของครูจีนในประเทศไทย เพื่อให้โครงการครูอาสาสมัครจีนได้บรรลุผลสำเร็จ

2.2.1 ผลงานการทำงานของครูอาสาสมัครจีน

ในเดือนมีนาคม ปีพ.ศ. 2553 จำนวนของครูอาสาสมัครจีนในประเทศไทย มีทั้งสิ้น 3,000 คน ส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษามากกว่า 1,000 แห่ง นอกเหนือจากการเรียนการสอนที่สถานศึกษานั้น ๆ กำหนดไว้และยังได้มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายอย่างเช่น ถนนภาษาจีน มุมภาษาจีน แคมป์ภาษาจีน การแข่งขันความสามารถวัฒนธรรมจีน เป็นต้น

2.2.2 ภาพรวมโครงการอาสาสมัครจีนได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่นในประเทศไทย

ตั้งแต่ได้เริ่มดำเนินการ โครงการครูอาสาสมัครจีนในปีพ.ศ. 2546 จำนวนของโรงเรียนที่เปิดหลักสูตรภาษาจีนและนักเรียนที่เรียนภาษาจีนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในปีพ.ศ. 2552 โรงเรียนต่างๆที่เปิดสอนภาษาจีนเพิ่มขึ้นเป็น 1,600 แห่งเพิ่มขึ้นถึง 6 เท่า จากจำนวน 242 แห่ง ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนโรงเรียนและนักเรียนที่เรียนวิชาภาษาจีนในปี พ.ศ. 2546 และ ปี พ.ศ. 2552

โรงเรียน	ปี พ.ศ. 2546		ปี พ.ศ. 2552	
	จำนวน (โรง)	นักเรียน (คน)	จำนวน (โรง)	นักเรียน (คน)
โรงเรียนของรัฐบาล	100	50,000	878	400,000
โรงเรียนเอกชน	121	30,000	595	220,000
ระดับมหาวิทยาลัย	21	500	130	20,000
รวม	242	80,500	1,603	640,000

2.2.3 โครงการครูอาสาสมัครจีนได้รับคำชมจากรัฐบาลและประชาชนชาวไทย

เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน นายชาญวิทย์ ทับสุพรรณ มี การพูดอ่าลาในการประชุมอาสาสมัคร ในปีพ.ศ. 2550 กล่าวว่า “ประวัติศาสตร์จะบันทึกไว้ในช่วง ต้นทศวรรษ 21 รัฐบาลจีนสนับสนุนส่งครูอาสาสมัครจีนมายังเมืองไทย เพื่อช่วยเหลือด้านการขาด แคลนครูสอนภาษาจีนในไทย และจำนวนคนที่เรียนภาษาจีนก็เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ครูอาสาสมัคร จีนไม่เพียงรับภาระการสอนภาษาจีนแต่ยังมีบทบาททูตสันถวไมตรี เมื่อเร็ว ๆ นี้ กระทรวงศึกษาธิการไทยได้มอบหมายให้มหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องทำการประเมินผลการเรียนการ สอนภาษาจีนในประเทศไทย พบว่านักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนที่รับครูอาสาสมัครจีนจะมีระดับ ภาษาจีนดีกว่าโรงเรียนอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการฟัง การพูด การอ่าน มีระดับสูง เป็นที่น่าพึง พอใจ และยังมีความคืบหน้าในการเขียนด้วย ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นเกียรติแก่อาสาสมัครจีนแต่ยังเป็น เกียรติต่อชาวจีนอีกด้วย”

2.2.4 นัยสำคัญของการดำเนินโครงการครูอาสาสมัครภาษาจีนในประเทศไทย

ในเส้นทางผลประโยชน์ของประชาชนชนจีนและไทยเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การ ดำเนินโครงการอาสาสมัครครูภาษาจีนในประเทศไทย คือ

1. เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนภาษาจีนในประเทศไทย

2. เพื่อเพิ่มจำนวนบุคลากรครูสอนภาษาจีนในประเทศไทยที่จะช่วยส่งเสริมการศึกษาวัฒนธรรมไทย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการพัฒนาเศรษฐกิจต่อไป

3. ผลักดันกระบวนการพัฒนาภาษาจีนในไทยเข้าไปสู่สากล และมาตรฐานสากลของประเทศไทยและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ในเวลาเดียวกันในการสอนภาษาจีน ครูอาสาสมัครจีนใช้ความรู้และภูมิปัญญาของตัวเองเผยแพร่ วัฒนธรรมจีนในไทยเพื่อให้ชาวไทยรู้จักและมีความสนใจในเมืองจีนมากขึ้น ครูอาสาสมัครจีนสอนวัฒนธรรมจีนให้นักเรียนและนักศึกษาที่มีวัฒนธรรมจีนไทยเปรียบเสมือนเป็นการหว่านเมล็ดพันธุ์แห่งมิตรภาพไทยกับจีน ช่วยสร้างสะพานความสัมพันธ์ของการสื่อสารที่ลึกซึ้งมากขึ้นมากขึ้น”

สำนักงานส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนนานาชาติ (Office of Chinese Language Council International: TOCLCI หรือ HANBAN: อันปั่น) เดิมชื่อสำนักงานส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศ (National Office for Teaching Chinese as a Foreign Language: NOCFL) เป็นหน่วยงานของรัฐบาลจีนที่รับผิดชอบในการสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศ ต่าง ๆ โดยการผลิตครูที่มีคุณภาพและคัดเลือกครูเพื่อส่งไปปฏิบัติงานในประเทศต่าง ๆ รวมทั้งสนับสนุนการจัดทำหลักสูตร การทดสอบความรู้ HSK การฝึกอบรมและผลิตสื่อการเรียนการสอนภาษาจีน

สำนักงาน HANBAN แห่งนี้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการมากขึ้นในช่วงปีพ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นช่วงท้ายของแผนปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมฉบับที่ 3 โดยได้มีการส่งคณะผู้แทนมาเจรจากับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เพื่อหารือเกี่ยวกับแนวทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยมากขึ้น ได้แก่ การส่งครูจีนมาช่วยสอน การส่งผู้เชี่ยวชาญมาพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครูภาษาจีน การให้ทุนฝึกอบรมแก่ครูไทย ตลอดจนการให้แบบเรียนเพื่อสอนในโรงเรียนเอกชน เป็นต้น ขณะเดียวกันรัฐบาลจีนได้ส่ง Ms. Pang Li มาเป็นเลขานุการเอก เพื่อดูแลด้านการศึกษาโดยตรง โดยแยกออกจากงานด้านวัฒนธรรม ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2546 เป็นต้นมา นอกจากนี้ HANBAN ได้ดำเนินความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรและสื่อการเรียนภาษาจีน การพัฒนาครู และทุนต่าง ๆ

โครงการจัดตั้งสถาบันขงจื้อ

สำนักงานแห่งชาติเพื่อการสอนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศ (National Office for Teaching Chinese as a Foreign Language) ได้เสนอโครงการจัดตั้งสถาบันขงจื้อขึ้นในประเทศไทย สำหรับสถาบันแห่งนี้เป็นสถาบันที่ไม่แสวงหาผลกำไรของจีน ซึ่งจะเป็นสาขาย่อยของสำนักงานใหญ่ที่ตั้งอยู่ ณ กรุงปักกิ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย ได้แก่ การสนับสนุนการผลิตสื่อการเรียนการสอน การฝึกอบรมครู การสอบวัดความรู้ภาษาจีน (HSK) การจัดโปรแกรมการเรียนภาษาจีน การบูรณาการหลักสูตรภาษาจีน และจัดกิจกรรมทางวิชาการ ปัจจุบันฝ่ายจีนได้จัดตั้งสถาบันขงจื้อในสถานศึกษาของไทยแล้ว 13 แห่ง เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (สาขาสุพรรณบุรี) เป็นต้น ทั้งนี้ มีงบประมาณในการเริ่มดำเนินการให้มหาวิทยาลัยละประมาณ 100,000 เหรียญสหรัฐฯ และจีนจะส่งผู้อำนวยการสถาบันซึ่งเป็นคนจีนมาประจำอยู่ที่สถาบันขงจื้อด้วย โดยได้รับเงินเดือนโดยตรงจากประเทศจีน

สำหรับในปีพ.ศ. 2552 จะเปิดห้องเรียนขงจื้ออีก 11 แห่ง ซึ่งจะเป็นโรงเรียนในสังกัด สพฐ. 6 แห่ง และโรงเรียนในสังกัด สช. 5 แห่ง ทั้งนี้ จะมีงบประมาณในการเริ่มดำเนินการให้โรงเรียนละประมาณ 30,000 – 50,000 เหรียญสหรัฐฯ สำหรับอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน และจะคัดเลือกครูอาสาสมัครสอนภาษาจีนมาช่วยสอนที่ห้องเรียนขงจื้อด้วย

2.2.5 เร่งก้าวไปสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของจีน

การดำเนินโครงการอาสาสมัครจีน ทำให้ภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศที่สำคัญเป็นอันดับที่สองรองจากภาษาอังกฤษ ปัจจุบันนี้ ถนน ร้านค้าและตลาดในกรุงเทพฯ ทุกที่เต็มไปด้วยอักษรภาษาจีนและสามารถใช้บริการภาษาจีน ปรากฏการณ์นี้แสดงถึงภาษาจีนในประเทศไทยได้กลายเป็นหนึ่งในภาษาที่ใช้กันมากที่สุดในไทย ก็แสดงถึงความสำคัญของภาษาจีนในประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศสำคัญในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีทำเลที่ตั้งที่ดีเยี่ยม เป็นจุดศูนย์กลางการขนส่งที่พัฒนาอย่างดี คนไทยได้รับอิทธิพลอย่างลึกลับของพุทธศาสนา และมีวัฒนธรรมมาช้านาน ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่จะส่งเสริมภาษาจีนในประเทศไทย การเผยแพร่ภาษาไทยในประเทศจีนมีอย่างกว้างขวาง จะส่งผลต่อภาพรวมของภาษาจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างมาก ภายใต้สภาพที่เมืองไทยขาดแคลนครูภาษาจีน การดำเนินของโครงการอาสาสมัคร

จีนกลายเป็นส่วนประกอบสำคัญของการศึกษาวัฒนธรรมของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ช่วยให้ประเทศจีนสร้างภาพพจน์ที่ดีต่อนานาชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อตอบสนองแนวโน้มการพัฒนาของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2.3 หลักการ จุดมุ่งหมาย องค์กรประกอบของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน

สำหรับการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนซึ่งอยู่ในกลุ่มสาระภาษาจีน จึงต้องจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 และมาตรา 27 (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 1-9) โดยภาษาจีน เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่นักเรียนทุกคนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจะต้องเรียน ทั้งนี้เพราะกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ว่าด้วยการเสริมสร้างความเป็นมนุษย์และศักยภาพพื้นฐานในการคิด และการทำงาน การอยู่ร่วมกันบนโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจซึ่งแตกต่างกันอย่างหลากหลาย การปรับตัวเองกับบริบทสภาพแวดล้อมทำให้เป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ มีความสามารถทางสังคม มีความรู้ ทักษะคุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยให้นักเรียนเกิดความเจริญงอกงามในแต่ละด้านดังนี้

2.3.1 ด้านความรู้

ภาษาจีนจะให้ความรู้แก่นักเรียนในเนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอด และหลักการสำคัญๆ ในสาขาวิชาต่าง ๆ ทางสังคมศาสตร์ ได้แก่ ภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ จริยธรรม สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย ประชากรศึกษา และสิ่งแวดล้อมศึกษา ตามขอบเขตที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับชั้น โดยจัดการเรียนรู้ในลักษณะบูรณาการหรือสหวิทยาการ

2.3.2 ด้านทักษะและกระบวนการ

ในการเรียนภาษาจีนนั้น นักเรียนควรได้พัฒนากระบวนการต่าง ๆ จนเกิดทักษะและกระบวนการดังนี้ทักษะการคิด เช่น การสรุปความคิด การแปลความ การวิเคราะห์หลักการและการนำไปใช้ ตลอดจนการคิดอย่างมีวิจารณญาณทักษะการแก้ปัญหา ตามกระบวนการทางสังคมศาสตร์ กระบวนการสืบสอบ เช่น ความสามารถในการตั้งคำถาม และการตั้งสมมติฐานอย่างมีระบบ การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การทดสอบสมมติฐานและสรุปเป็นหลักการทักษะการเรียนรู้ เช่น ความสามารถในการแสวงหาข้อมูลความรู้โดยการอ่าน การฟัง และการสังเกต ความสามารถในการ

สื่อสารโดยการพูด การเขียน และการนำเสนอความสามารถในการตีความ การสร้างแผนภูมิ แผนที่ตั้ง ตารางเวลา และการจัดบันทึก รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีและสื่อสารสนเทศต่างๆ ให้เป็นประโยชน์ในการแสวงหาความรู้ทักษะกระบวนการกลุ่ม เช่น ความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้ตามในการทำงานกลุ่ม มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการทำงานของกลุ่ม ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความรับผิดชอบสร้างสรรค์ผลงาน ช่วยลดข้อขัดแย้ง และแก้ปัญหาของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.3 ด้านเจตคติและค่านิยม

ภาษาจีนจะช่วยพัฒนาเจตคติ และค่านิยมเกี่ยวกับประชาธิปไตยและความเป็นมนุษย์ เช่น รู้จักตนเอง พึ่งตนเอง ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความกตัญญู รักเกียรติภูมิแห่งตน มีนิสัยในการเป็นผู้ผลิตที่ดี มีความพอดีในการบริโภค เห็นคุณค่าของการทำงาน รู้จักคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นกลุ่ม เคารพสิทธิของผู้อื่น เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความผูกพันกับกลุ่ม รักท้องถิ่น รักประเทศชาติ เห็นคุณค่าอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม สรรพวิชาในหลักสูตรของศาสนาและการปกครองของศาสนา และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.3.4 ด้านการจัดการและการปฏิบัติ

กิจกรรมการเรียนรู้ในภาษาจีนจะช่วยให้นักเรียนเกิดทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถนำความรู้ ทักษะ ค่านิยม และเจตคติที่ได้รับการอบรมบ่มนิสัยใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนักเรียนได้เมื่อมองในภาพรวม ๆ แล้วจะพบว่า ความสามารถของภาษาจีน นอกจากจะช่วยให้นักเรียนมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรม มีทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจอย่างรอบคอบในการดำเนินชีวิต และมีส่วนร่วมในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ในฐานะพลเมืองดีแล้ว ยังช่วยให้นำความรู้ทางจริยธรรมหลักธรรมทางศาสนามาพัฒนาตนเองและสังคมได้ ทำให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขการเรียนการสอนภาษา เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนซึ่งต้องอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและครูผู้สอน ตลอดจนกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งมีพื้นฐานอยู่บนทฤษฎีและวิธีการต่างๆ มากมาย ทฤษฎีและวิธีการเหล่านี้ ได้แก่ การศึกษาถึงความต่อเนื่องตามลำดับของเนื้อหา หน้าที่ของภาษา วัฒนธรรม และการ

วิเคราะห์ ปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อกัน จึงทำให้เกิดความหลากหลายของแนวคิดขึ้น และก่อให้เกิดวิธีสอนที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นในการกำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนภาษา ครูผู้สอนจึงควรจัดระเบียบความคิดเกี่ยวกับแนวและวิธีสอนของตนให้เข้าใจอย่างถ่องแท้เสียก่อน

2.4 แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในจังหวัดเชียงราย

การศึกษา สำนวณสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของครูอาสาสมัครจีนในโครงการครูอาสาสมัครจีนจากฮั่นป๋านประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนระดับมัธยมในจังหวัดเชียงราย ได้นำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

2.4.1 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการสื่อสาร

นักภาษาศาสตร์ประยุกต์ได้จัดแนวคิดในการสอนภาษาให้สอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติของภาษา ตามความเชื่อทางด้านจิตวิทยา ภาษาศาสตร์ มานุษยวิทยา และสังคมวิทยา เป็น 4 แนวคิดดังนี้

1. แนวคิดกลุ่มประจักษ์นิยม (Empiricist) หรือกลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism)

เป็นกลุ่มที่รับแนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้และพฤติกรรมนิยม ที่เน้นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าและแนวคิดทฤษฎีกลุ่มโครงสร้าง ที่เชื่อว่าภาษาเป็นเรื่องของนิสัยและความเคยชิน ประเด็นสำคัญของแนวคิดนี้ คือ

ภาษา คือ ภาษาพูด มิใช่ภาษาเขียน เพราะการใช้ภาษานั้นเริ่มต้นจากการพูด เด็กจะเรียนรู้ภาษาพูดก่อนโดยการเลียนแบบจากผู้ใหญ่ ในการสอนจึงควรเริ่มสอนจากการฟัง – พูดก่อน

1. ภาษาเรื่องของนิสัยและความเคยชินที่จะต้องมีการฝึกจนสามารถใช้ภาษาได้อย่างเป็นธรรมชาติในการสอนจึงควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมี โอกาสฝึกพูดเลียนแบบผู้สอนบ่อยๆจนจำได้และสามารถนำมาใช้พูดโต้ตอบได้

2. ภาษาแต่ละภาษามีโครงสร้างของประโยคที่แตกต่างกัน ในการสอนจึงควรเตรียมบทเรียนทั้งในด้านการออกเสียง โครงสร้างทางไวยากรณ์ และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาให้มาก โดยเฉพาะในส่วนที่แตกต่างกัน

2. แนวคิดกลุ่มเหตุผลนิยม (Rationalist) เป็นกลุ่มที่รับแนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้ที่

เน้นการปรับรูปแบบ โครงสร้างของความรู้ที่ติดตัวมา และแนวคิดจากทฤษฎีภาษาศาสตร์ กลุ่มไวยากรณ์ปริวรรตที่เชื่อว่าเด็กมีความสามารถที่จะใช้และเข้าใจภาษาได้โดยไม่เคยได้ยินมาก่อน

เนื่องจากภายในสมองมีกลไกที่จะวิเคราะห์ข้อมูล และสร้างกฎเกณฑ์ของภาษาเพื่อนจะได้มีพื้นฐานในการสร้างประโยคด้วยตนเอง

1. ภาษาเป็นเรื่องของกฎเกณฑ์ มนุษย์สามารถสร้างประโยคต่างๆ จากกฎเกณฑ์ที่มีอยู่เพื่อใช้ได้อย่างไม่จำกัด ในการสอนจึงควรสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ของภาษาเพื่อจะได้มีพื้นฐานในการสร้างประโยคด้วยตนเอง

2. ไวยากรณ์ของทุกภาษามีลักษณะสากล มีโครงสร้างพื้นฐานคล้ายกัน กล่าวคือประโยคแต่ละประโยคสามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างได้ด้วยกฎการปริวรรต ในการสอนจึงควรสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ สามารถวิเคราะห์โครงสร้างของประโยคที่พบเห็นจนได้ความหมายที่แท้จริง

3. มนุษย์มีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ในการสอนจึงควรสอนให้ผู้เรียนได้เข้าใจภาษา มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับภาษาและการสื่อความหมายให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ก่อน แล้วจึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกแสดงออก

4. การเรียนรู้ภาษาเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล เป็นพฤติกรรมการสะสมความรู้จนสามารถใช้ความรู้ที่แสดงออกทางภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการสอนจึงควรกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น ซักถาม จนเกิดความเข้าใจ สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับสิ่งที่รู้แล้วเข้าเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ต่อไป และการเรียนรู้จะมีผลมากขึ้นหากผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่มีความหมายต่อตัวเอง

3. แนวคิดเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) เป็นแนวคิดที่เน้นความรู้ความสามารถในการติดต่อสื่อสารของบุคคลในสถานการณ์ต่างๆ โดยเชื่อว่าการเรียนรู้ภาษาเป็นลักษณะเฉพาะที่ติดตัวมา เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในสมอง และเชื่อว่าภาษาเป็นเรื่องของกฎเกณฑ์ที่มนุษย์จึงต้องมีความรู้ความสามารถทางภาษา ก่อนที่จะแสดงพฤติกรรมทางภาษาประเด็นสำคัญของแนวคิดนี้ คือ

1. ความรู้ความสามารถทางภาษา (Linguistic Competence) เป็นศักยภาพทางภาษาของบุคคล ก่อนจะใช้ภาษาในลักษณะที่ต้องการ เช่น ฟัง พูด อ่าน หรือเขียน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ความรู้เกี่ยวกับภาษา และความสามารถที่จะนำความรู้เกี่ยวกับภาษาไปใช้สื่อความหมายได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

2. การแสดงพฤติกรรมทางภาษา (Linguistic Performance) เป็นการนำความรู้ความสามารถทางภาษาที่บุคคลมีอยู่มาใช้ให้เหมาะสมกับบุคคลและกาลเทศะ หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น การแสดงพฤติกรรมทางภาษานี้จะสะท้อนถึงระดับความรู้ความสามารถด้านภาษาของบุคคลในการสอนตามแนวคิดการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเน้นปฏิสัมพันธ์ในการใช้ภาษาระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับการนำภาษาไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม คล่องแคล่ว สามารถสื่อสารความหมายได้ตามความต้องการ ผู้สอนจึงควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆ ใกล้เคียงกับชีวิตจริง

4. แนวคิดกลุ่มมานุษยนิยม (Humanistic Approach) เป็นกลุ่มที่รับแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบมานุษยนิยม ที่เน้นความสำคัญของผู้เรียนในแง่อารมณ์ความรู้สึก คือ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีถ้าอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นอิสระ ได้เรียนในสิ่งที่ตรงกับความต้องการ ความสนใจ เกิดความรู้สึกสบายใจ ผู้สอนจะเปลี่ยนบทบาทไปเป็นผู้อำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำแก่ผู้เรียน จัดสภาพห้องเรียน จัดสภาพห้องเรียน กิจกรรม และสื่อที่จะช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลาย เป็นตัวของตัวเอง ไม่ก้ำกวมกับสถานการณ์การเรียน ประเด็นสำคัญของแนวคิดนี้ คือ

1. ให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจตนเอง ยอมรับตนเอง และสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างอิสระ ลดการปกป้องตัวเองลง
2. จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ให้มีบรรยากาศแห่งการยอมรับที่ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัยจากความล้มเหลว การถูกลงโทษ คำวิจารณ์ การแข่งขัน และร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ ความสนใจ ความจำ จินตนาการ
3. เลือกกิจกรรมและสื่อที่ใช้ในห้องเรียนให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมเป็นกิจกรรมที่มีความหมาย และเป็นประโยชน์ในการสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียน
4. ในการดำเนินกิจกรรม ผู้สอนต้องช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงออกด้านภาษาให้มากที่สุด เช่น เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับความรู้ด้านภาษาของผู้เรียน กิจกรรมที่สนุกสนาน และผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้เรียนรู้

2.4.2 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1. ความสำคัญของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อที่จะทราบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือไม่ เพียงใด จำเป็นต้องมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ในอดีตการวัดและประเมินผลส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการใช้ข้อสอบ ซึ่งไม่สามารถสนองเจตนารมณ์การเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนคิด ลงมือปฏิบัติด้วยกระบวนการหลากหลาย เพื่อสร้างองค์ความรู้ ดังนั้นผู้สอนต้องตระหนักว่า การเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลเป็นกระบวนการเดียวกัน และจะต้องวางแผนไปพร้อม ๆ กัน

การประเมินหลังสิ้นสุดการเรียนการสอนเพื่อสรุปผลการเรียนของผู้เรียนนั้น อันจะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจพัฒนาการเรียนของผู้เรียนและระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน วิธีการวัดและประเมินผลนั้นมีหลากหลาย ผู้สอนควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับธรรมชาติของการเรียนรู้ แนวทางการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้จะบรรลุตามเป้าหมายของการเรียนการสอนที่วางไว้ได้ ควรมีแนวทางดังต่อไปนี้

1. ต้องวัดและประเมินผลทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ ทักษะ และกระบวนการ เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม รวมทั้งโอกาสในการเรียนรู้ของผู้เรียน
2. วิธีการวัดและประเมินผลต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้
3. ต้องเก็บข้อมูลที่ได้จากการวัดและประเมินผลตามความเป็นจริง และต้องประเมินผลภายใต้ข้อมูลที่มีอยู่
4. ผลการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องนำไปสู่การแปลผลและข้อสรุปที่สมเหตุสมผล
5. การวัดและประเมินผลต้องมีความเที่ยงตรงและเป็นธรรม ทั้งในด้านของวิธีการวัด โอกาสของการประเมิน

2.4.3 วัดดูประสงค์ของการวัดและประเมินผล

1. เพื่อวินิจฉัยความรู้ความสามารถ ทักษะและกระบวนการ เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของผู้เรียน และเพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้พัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะได้เต็มตามศักยภาพ

2. เพื่อใช้เป็นข้อมูลป้อนกลับให้แก่ตัวผู้เรียนเองว่า บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้
เพียงใด

3. เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสรุปผลการเรียนรู้และเปรียบเทียบถึงระดับพัฒนาการของ
การเรียนรู้

2.4.4 การวัดและประเมินผลจากสภาพจริง (Authentic Assessment)

การวัดและประเมินผลจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อกระบวนการเรียนการสอน
วิธีการวัดและประเมินผลที่สามารถสะท้อนผลการเรียนรู้อย่างแท้จริงของผู้เรียนและครอบคลุม
กระบวนการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ด้านทักษะ
และกระบวนการ และด้านเจตคติ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จึงต้องวัดและประเมินผลจากสภาพ
จริง (Authentic Assessment)

กิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนมีหลากหลาย เช่น กิจกรรมในชั้นเรียน กิจกรรมการ
ปฏิบัติ กิจกรรมสำรวจภาคสนาม กิจกรรมการสำรวจตรวจสอบ การทดลอง กิจกรรมศึกษา
ค้นคว้า กิจกรรมศึกษาปัญหาพิเศษหรือโครงการ ฯลฯ อย่างไรก็ตาม ในการทำกิจกรรมเหล่านี้
ต้องคำนึงว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีศักยภาพแตกต่างกัน ผู้เรียนแต่ละคนจึงอาจทำงานชิ้นเดียวกันได้
เสร็จในเวลาที่แตกต่างกัน และผลงานที่ได้ก็อาจแตกต่างกันด้วย เมื่อผู้เรียนทำกิจกรรมเหล่านี้แล้ว
ก็ต้องเก็บรวบรวมผลงาน เช่น รายงาน ชิ้นงาน บันทึก และรวมถึงทักษะปฏิบัติต่าง ๆ เจตคติ
ความรัก ความซาบซึ้งกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ทำและผลงานเหล่านี้ต้องใช้วิธีประเมินที่มีความ
เหมาะสมและแตกต่างกันเพื่อช่วยให้สามารถประเมินความรู้ความสามารถ และความรู้สึคนึกคิดที่
แท้จริงของผู้เรียนได้ การวัดและประเมินผลจากสภาพจริงจะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อมีการประเมิน
หลาย ๆ ด้าน หลากหลายวิธีใน สถานการณ์ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง และต้องประเมินอย่าง
ต่อเนื่องเพื่อจะได้ข้อมูลที่มากพอที่จะสะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนได้

1. ลักษณะสำคัญของการวัดและประเมินผลจากสภาพจริง

1.1) การวัดและประเมินผลจากสภาพจริงมีลักษณะที่สำคัญ คือ ใช้วิธีการประเมิน
กระบวนการคิดที่ซับซ้อน ความสามารถในการปฏิบัติงาน ศักยภาพของผู้เรียนในด้านของผู้ผลิต
และกระบวนการที่ได้ผลผลิตมากกว่าที่จะประเมินว่าผู้เรียนสามารถจดจำความรู้อะไรได้บ้าง

1.2) เป็นการประเมินความสามารถของผู้เรียน เพื่อวินิจฉัยผู้เรียนในส่วนที่ควรส่งเสริม และส่วนที่ควรแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพตามความสามารถ ความสนใจและความต้องการของแต่ละบุคคล

1.3) เป็นการประเมินที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมประเมินผลงานของทั้งตนเอง และของเพื่อนร่วมห้อง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตัวเอง เชื่อมั่นในตนเอง สามารถพัฒนาตนเองได้

1.4) ข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการเรียนการสอนและการวางแผนการสอนของผู้สอนว่าสามารถตอบสนองความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคลได้หรือไม่

1.5) ประเมินความสามารถของผู้เรียนในการถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่ชีวิตจริงได้

1.6) ประเมินด้านต่าง ๆ ด้วยวิธีที่หลากหลายในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

2. วิธีการและแหล่งข้อมูลที่ใช้

เพื่อให้การวัดและประเมินผลได้สะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนผลการประเมินอาจจะได้มาจากแหล่งข้อมูลและวิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) สังเกตการแสดงออกเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม
 - 2) ชิ้นงาน ผลงาน รายงาน และกระบวนการ
 - 3) การสัมภาษณ์
 - 4) บันทึกของผู้เรียน
 - 5) การประชุมปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างผู้เรียนและครู
 - 6) การวัดและประเมินผลภาคปฏิบัติ (Practical Assessment)
 - 7) การวัดและประเมินผลด้านความสามารถ (Performance Assessment)
 - 8) แฟ้มผลงาน (Portfolio)
 - 9) การประเมินตนเอง
 - 10) การประเมินโดยกลุ่มเพื่อน
 - 11) การประเมินกลุ่ม
 - 12) การประเมินโดยใช้แบบทดสอบทั้งแบบอัตนัยและแบบปรนัย
3. การวัดผลและประเมินผลด้านความสามารถ (Performance Assessment)

ความสามารถของผู้เรียนประเมินได้จากการแสดงออกโดยตรงจากการทำงานต่าง ๆ เป็นสถานการณ์ที่กำหนดให้ ซึ่งเป็นของจริงหรือใกล้เคียงกับสภาพจริง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แก้ปัญหาหรือปฏิบัติงานได้จริง โดยประเมินจากกระบวนการทำงาน กระบวนการคิด โดยเฉพาะความคิดขั้นสูงและผลงานที่ได้

ลักษณะสำคัญของการประเมินความสามารถ คือ กำหนดวัตถุประสงค์ของงาน วิธีการทำงาน ผลสำเร็จของงาน มีคำสั่งควบคุมสถานการณ์ในการปฏิบัติงาน และมีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน การประเมินความสามารถที่แสดงออกของผู้เรียน ทำได้หลายแนวทางต่าง ๆ กัน ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม สถานการณ์ และความสนใจของผู้เรียน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) มอบหมายงานให้ทำงานที่มอบให้ทำต้องมีความหมาย มีความสำคัญมีความสัมพันธ์กับหลักสูตร เนื้อหาวิชา และชีวิตจริงของผู้เรียน ผู้เรียนต้องใช้ความรู้หลายด้านในการปฏิบัติงาน ที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการทำงาน และการใช้ความคิดอย่างลึกซึ้ง

ตัวอย่างงานที่มอบหมายให้ทำ เช่น

บทความในเรื่องที่กำลังเป็นประเด็นที่น่าสนใจและมีความสำคัญอยู่ในขณะนั้น เช่น พายุฝนดาวตก น้ำจะท่วมประเทศไทยจริงหรือ การโคลนนิ่งสิ่งมีชีวิต รายงานสิ่งทีผู้เรียนสนใจ โดยเฉพาะ เช่น การศึกษาวงจรชีวิตของแมลงวันทอง การสำรวจความหลากหลายของพืชในบริเวณโรงเรียน สิ่งประดิษฐ์ที่ได้จากการทำกิจกรรมที่สนใจ เช่น การสร้างระบบนิเวศน์

จำลองในระบบเปิด อุปกรณ์ไฟฟ้าใช้ควบคุมการปิดเปิดน้ำ ชุดอุปกรณ์ตรวจสอบสภาพดิน เครื่องร่อนที่สามารถร่อนได้ไกลและอยู่ในอากาศได้นาน

2) การกำหนดชิ้นงาน หรืออุปกรณ์ หรือสิ่งประดิษฐ์ ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ องค์ประกอบ และกระบวนการทำงาน และเสนอแนวทางเพื่อพัฒนาให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น เช่น กิจกรรมศึกษาการเกิดกระแสน้ำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้นักเรียนทดลองใช้อุปกรณ์แสดงการเกิดกระแสน้ำ บันทึกลงมาทดลองพร้อมกับอธิบายเพื่อตอบปัญหาต่อไปนี้

- ถ้านักเรียนจุดเทียนไขจะเกิดอะไรขึ้น
- ถ้านักเรียนดับเทียนไขจะเกิดอะไรขึ้น
- อุปกรณ์นี้ทำงานได้อย่างไร เพราะเหตุใด

- ถ้านักเรียนจะปรับปรุงอุปกรณ์ชุดนี้ให้ทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น จะปรับปรุงอะไรบ้าง อย่างไร เพราะเหตุใด

- ถ้าต้องปรับปรุงอุปกรณ์ให้ดีขึ้น จะมีวิธีการทำและตรวจสอบได้อย่างไร

- ถ้าจะนำอุปกรณ์ที่ปรับปรุงแล้วไปใช้ประโยชน์ จะใช้ทำประโยชน์อะไรบ้าง

3) กำหนดตัวอย่างชิ้นงานให้ แล้วให้ผู้เรียนศึกษางานนั้น และสร้างชิ้นงานที่มีลักษณะของการทำงานได้เหมือนหรือดีกว่าเดิม เช่น การประดิษฐ์เครื่องร่อน การทำสไลด์ถาวรศึกษาเนื้อเยื่อพืช การทำกระดาษจากพืชในท้องถิ่น ฯลฯ

4). สร้างสถานการณ์จำลองที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงของผู้เรียน โดยกำหนดสถานการณ์แล้วให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา

4. แนวการวัดผลและประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง คือ เมื่อจบแต่ละหน่วยการเรียนรู้แล้วจะต้องมีผลงานเชิงประจักษ์ ผลงานที่เป็นรูปธรรมออกมา ซึ่งผลงานนั้นจะเป็นสิ่งสะท้อนความเป็นจริงของผู้เรียนว่ารู้จริง ทำจริง ดีจริง หรือไม่ ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 4 ประการ คือ

1) พฤติกรรมความสามารถ เป็นความรู้ ทักษะ คุณงามความดีที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งดูได้จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายวิชา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายหน่วย

2) เครื่องมือวัดที่หลากหลาย สัมภาษณ์ แบบทดสอบ แบบวัดทักษะ แฟ้มสะสมงาน สังเกตขณะปฏิบัติงาน บันทึกพฤติกรรม หรือเครื่องมืออื่น ๆ ก็ได้ ที่ผู้สอนจะคิดค้นขึ้น

3) วิธีการวัดที่หลากหลาย วัดโดยเพื่อน ผู้สอน ผลงาน การปฏิบัติงาน จากสถานประกอบการ วัดก่อน ขณะ และหลังเรียน เพราะฉะนั้นผู้สอนสามารถเลือกวิธีวัดได้หลากหลาย ทั้งนี้ ให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน ผู้สอนและโรงเรียน

4.4 เกณฑ์ กำหนดโดยผู้เรียน ผู้สอน สถานประกอบการ ผู้บริ โภค มาตรฐานวิชาชีพ ชุมชนและท้องถิ่นก็ได้

การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เน้นการวัดพฤติกรรมความสามารถ เครื่องมือการวัดจะต้องหลากหลาย วิธีการวัดก็ต้องหลากหลายด้วยเช่นกัน และจะต้องมีเกณฑ์ ซึ่งมาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะจากผู้ประกอบอาชีพเป็นสำคัญ

2.4.5 ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

หลังการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษแรกในช่วงปี พ.ศ. 2540 แนวคิดสำคัญที่เข้ามามีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการออกแบบ และการจัดการเรียนการสอนของการศึกษาไทยก็คือ แนวคิดการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-centered approach) เนื่องจากแนวคิดนี้มีที่มาจากต่างประเทศ เป็นผลให้นักการศึกษาไทยตีความและอธิบายความหมายไปในหลายลักษณะ ทั้งในแนวทางที่ “สุดโต่ง” เช่นให้ความหมายว่าเป็นแนวคิดที่ให้อิสระและเสรีภาพแก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่ ในการที่จะเรียนรู้ตามความสนใจและความต้องการ ในขณะที่ส่วนหนึ่งก็อธิบายว่า หมายถึง การให้ผู้เรียนศึกษาเรียนรู้ในเรื่องใดๆ ก็ตามด้วยตนเอง โดยครูมีบทบาทเพียงเป็นผู้สนับสนุน หน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ดังที่เป็นมาแต่เดิมไม่ การอธิบายความหมายในหลายลักษณะเช่นนี้ย่อมทำให้เกิดความสับสน และการขาดซึ่งบรรทัดฐานสำหรับการจัดการเรียนการสอน

เมื่อหลักคิดหรือมโนทัศน์เกี่ยวกับการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางบิดเบือนไป ย่อมส่งผลให้เกิดภาวะที่เรียกว่า มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน (misconception) เกี่ยวกับการออกแบบและการจัดการเรียนการสอน เช่น ครูที่ให้เสรีแก่นักเรียนในการเลือกเรียนตามความสนใจและความต้องการ ก็จะไม่คำนึงถึงเป้าหมายหรือคุณลักษณะผู้เรียนตามที่สังคมต้องการ หรือครูที่เห็นว่านักเรียนจะต้องเรียนรู้ด้วยตนเองทุกเรื่อง ก็จะไม่สนใจการสอนและทั้งผู้เรียนและห้องเรียนไป เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ การทำความเข้าใจมโนทัศน์ทั้งในด้านความหมาย แนวคิดและหลักการของการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะนอกจากจะทำให้ครูเข้าใจว่า การสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ “คืออะไร” “มีที่มาอย่างไร” และ “มีคุณค่าอย่างไร” แล้ว ประเด็นที่สำคัญคือ จะทำให้ครูเกิดปัญญาว่าจะ “สอนอย่างไร” และ “พัฒนาการสอนของตนเองอย่างไร” อีกด้วย ประเด็นหลังนี้นับว่าสำคัญมาก เพราะการคิดหาวิธีการสอนใหม่ๆ ย่อมเป็นการพัฒนาและปรับปรุงการสอนของครูเช่นกัน บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอที่มาของแนวคิดการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งคือ เพื่อเสนอหลักการสอนและบทบาทของครูที่ใช้แนวคิดนี้

แนวคิดการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เมื่อพิจารณาที่มาในแง่ของปรัชญาการศึกษา และทฤษฎีการเรียนรู้พบว่า มีรากฐานมาจากปรัชญาการศึกษาพิพัฒนนิยม (Progressivism) ซึ่งมีนักปรัชญาคนสำคัญคือ Dewey (1859 – 1952) สำหรับ Dewey นั้น เขามีแนวคิดสรุปได้ว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคมและเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับผู้อื่น และการเรียนรู้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อ

บุคคลได้รับเสรีภาพ ในการเข้าไปร่วมทำกิจกรรมที่มีความหมายต่อตนเอง ดังนั้นความรู้ในแนวคิดของ Dewey จึงเกิดขึ้นจากการที่บุคคลประยุกต์ใช้ประสบการณ์เดิมในการดำเนินการแก้ปัญหาใหม่ (Rowe, 2010: online) การจัดการศึกษาจึงควรมุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับ “กระบวนการเรียนรู้” (learning process) ของนักเรียน มากกว่าความรู้หรือความสามารถที่ครูมี นักเรียนจะต้องได้รับการสนับสนุนหรือส่งเสริมให้ใช้กระบวนการสร้างประสบการณ์ จากการได้ลงมือปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งคำถามจากข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับ เพื่อนำไปสู่การใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความรู้ นักเรียนตามแนวคิดของปรัชญานี้ จึงเป็นทั้งนักแก้ปัญหา (problem solver) และนักคิด (thinker) โดยครูมีบทบาทในการจัดหรือเตรียมประสบการณ์ที่มีความหมายแก่นักเรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ (learn by doing)

นอกจากพื้นฐานด้านปรัชญาการศึกษาแล้ว แนวคิดการเรียนรู้การสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางยังตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้การสร้างความรู้ (constructivist learning theory) ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพุทธิปัญญานิยม (Cognitivism) ที่เสนอว่าจิต (mind) จะทำหน้าที่เป็นผู้สร้างความหมาย (maker of meaning) ด้วยเหตุนี้ ทฤษฎีจึงเชื่อว่าความรู้ใดๆ ก็ตาม ล้วนแต่เป็นสิ่งที่บุคคลสร้างขึ้น จากการได้รับประสบการณ์และการตีความประสบการณ์เหล่านั้น ทฤษฎีการเรียนรู้ การสร้างความรู้ประกอบด้วยทฤษฎีย่อย ได้แก่ ทฤษฎีการสร้างความรู้เชิงปัญญา (cognitive constructivism) ซึ่งมีที่มาจากแนวคิดของ Piaget และ Bruner สำหรับ Piaget นั้น เขาเสนอว่า การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์และการพัฒนาด้านสติปัญญาเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างปัญญาหรือโครงสร้างความรู้ (cognitive structure/schemata) ที่บุคคลมีอยู่เดิม กับประสบการณ์ใหม่ที่รับเข้ามา ในขณะที่ Bruner เสนอแนวคิดว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างกระตือรือร้น (active process) ที่ผู้เรียนสร้างแนวคิดใหม่บนพื้นฐานความรู้ที่มีในอดีตและปัจจุบัน และผู้เรียนสามารถที่จะขยายความเข้าใจไปมากกว่าข้อมูลที่ตนเองได้รับ เพื่อพัฒนาความเข้าใจส่วนบุคคลให้มีความลุ่มลึกมากยิ่งขึ้น ส่วนอีกทฤษฎีหนึ่งคือ ทฤษฎีการสร้างความรู้เชิงสังคม (social constructivism) ซึ่งเสนอโดย Vygotsky ทฤษฎีนี้อธิบายสรุปได้ว่า การเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพของผู้เรียนจะเกิดขึ้นได้ มิได้อาศัยแต่เพียงตัวผู้เรียนเท่านั้น แต่จะต้องอาศัยความช่วยเหลือของบุคคลที่มีความสามารถ ด้วยเหตุนี้ ครูจะต้องใช้วิธีการเสริมสร้างศักยภาพ

(scaffolding) เพื่อสนับสนุนผู้เรียนให้สามารถปฏิบัติงานและบรรลุซึ่งความสำเร็จ แทนที่จะปล่อยให้ผู้เรียนปฏิบัติงานเพียงลำพัง (Feldman และ McPhee, 2008: 54-56)

เมื่อพิจารณาบทบาทของผู้เรียนและผู้สอน ตามทฤษฎีการเรียนรู้การสร้างความรู้ข้างต้น ผู้เรียนจึงมีบทบาทที่สำคัญยิ่ง ในฐานะที่เป็นนักสำรวจที่กระตือรือร้น (active discoverers) โดยมีเป้าหมายการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ (knowledge construction) จากภายใน มิใช่ให้ได้มาซึ่งความรู้ (knowledge acquisition) จากภายนอก ครูจะไม่ละทิ้งผู้เรียนให้เรียนรู้เพียงลำพัง แต่จะมีบทบาทเป็นผู้กระตุ้นและอำนวยความสะดวก โดยจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมเพื่อท้าทายให้ผู้เรียนได้ลงมือแก้ปัญหาด้วยการปฏิบัติจริง นักเรียนต้องได้รับโอกาสให้ประยุกต์ความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนกับสถานการณ์จริง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการคิดระดับสูง สำหรับหลักการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้การสร้างความรู้สามารถสรุปได้ดังนี้ (Hein, 1991: online)

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างกระตือรือร้น (active process) ผู้เรียนใช้ประสาทสัมผัสในการรับข้อมูลและสร้างความหมายจากข้อมูลนั้น (constructs meaning) มิใช่การรอรับข้อมูลความรู้ที่ปรากฏหรือ “มีอยู่” อยู่แล้ว
2. บุคคลเรียนรู้ที่จะเรียนรู้ขณะที่กำลังเรียนรู้ (people learn to learn as they learn) การเรียนรู้ประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญคือ การสร้างความหมาย และการสร้าง “ระบบ” ของความหมาย
3. กระบวนการสร้างความหมายเกิดขึ้นภายในจิตใจ แม้ว่าการได้รับประสบการณ์ตรง (hands-on experience) หรือประสบการณ์ทางกายภาพจะมีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนที่อยู่ในวัยเด็ก แต่การรับประสบการณ์ลักษณะนี้ยังไม่เพียงพอ ผู้เรียนจำเป็นจะต้องได้รับประสบการณ์จากกิจกรรมการสะท้อนหรือไตร่ตรองความคิด (reflective activity) ของตนเอง เท่ากับที่ได้รับจากประสบการณ์ตรงอีกด้วย
4. การเรียนรู้ต้องอาศัยภาษา ภาษาเป็นสิ่งที่มิมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ จากการวิจัยพบว่าบุคคลพูดกับตนเองขณะที่กำลังเรียนรู้ ดังนั้นในการจัดโปรแกรมหรือสื่อต่างๆ ควรที่จะใช้ภาษาแม่เป็นสื่อที่สำคัญ
5. การเรียนรู้เป็นกิจกรรมทางสังคม (social activity) การเรียนรู้ของปัจเจกบุคคลมีความสัมพันธ์โดยตรงกับพฤติกรรมหรือการแสดงออกของบุคคลอื่นๆ เช่น ครู หรือเพื่อนร่วมชั้น

เนื่องจากการศึกษาในรูปแบบเดิม มักจะใช้การจำแนกหรือโคดเดี่ยวผู้เรียนจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่นๆ ให้เหลือแต่เฉพาะความสัมพันธ์แบบหนึ่งต่อหนึ่ง ระหว่างผู้เรียนกับสิ่งที่เรียนด้วยเหตุนี้ ทฤษฎีการเรียนรู้การสร้างความรู้ จึงเสนอว่า ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นลักษณะที่สำคัญของการเรียนรู้ ดังนั้นควรส่งเสริมให้ผู้เรียนสนทนาและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

6. การเรียนรู้เกิดขึ้นโดยอาศัยบริบท บุคคลไม่สามารถเรียนรู้ด้วยการแยกข้อเท็จจริง ทฤษฎีหรือสิ่งที่มีลักษณะที่เป็นนามธรรมจากบริบทของชีวิตจริงได้ สิ่งที่บุคคลเรียนรู้มักสัมพันธ์กับความเชื่อ หรือความรู้สึกต่างๆ อันเป็นบริบทชีวิตของแต่ละคน

7. การเรียนรู้ต้องอาศัยระยะเวลา ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนรู้มิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นได้โดยฉับพลันทันที การเรียนรู้ที่มีนัยสำคัญ ผู้เรียนจะต้องทบทวนความคิด ไตร่ตรองและสะท้อนความคิดพอสมควร และหลังจากที่ไตร่ตรองหรือสะท้อนความคิดในสิ่งที่เรียนแล้ว ผู้เรียนจะตระหนักว่าเกิดผลผลิตของความคิดที่มีคุณค่า

8. แรงจูงใจเป็นกุญแจสำคัญของการเรียนรู้ ผู้เรียนจำเป็นต้องทราบหรือมีความเข้าใจเสียก่อนว่า ความรู้ที่ตนเองสร้างขึ้นจะสามารถนำไปใช้อย่างไร เพราะหากผู้เรียนไม่ทราบว่า สิ่งที่ตนเองจะต้องเรียนหรือสร้างเป็นความรู้ของตนเองนั้น เรียนหรือสร้างไปเพื่ออะไรแล้ว ผู้เรียนก็จะไม่สนใจที่จะประยุกต์ความรู้ที่ตนเองมีอีกต่อไป

หลักการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ข้างต้น ทำให้สามารถสรุปความหมายของการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่า เป็นการดำเนินการใดๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ หรือสร้างความหมายจากประสบการณ์ที่ได้รับด้วยตนเอง โดยใช้ การคิด ไตร่ตรอง การสืบสอบ การแก้ปัญหา การค้นพบและการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น ขณะที่ครูจะเป็นผู้อำนวยการความสะดวก ในด้านการจัดสิ่งแวดล้อมและบริบทต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อม และมีเสรีภาพในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดกระทำข้อมูลที่ได้รับมาอย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้ หลักการที่กล่าวมาข้างต้นยังทำให้สามารถวินิจฉัยได้ว่า การสอนที่ให้เสรีภาพ หรือให้ผู้เรียนได้เลือกในสิ่งที่ตนเองต้องการและถนัดในทุกเรื่องนั้น เป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน เพราะหากแม้ผู้เรียนมีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วเรียนรู้โดยปราศจากการสร้างความหมาย หรือสร้างเป็นความรู้ของตนเอง ก็ย่อมแสดงว่าผู้เรียนมิได้เป็น “ศูนย์กลาง” แห่งความหมายหรือความรู้ของตนเองแต่อย่างใด แต่ยังคงเป็นผู้รอรับความรู้เฉพาะในเรื่องหรือประเด็นที่ตนเองสนใจ และเป็นสิ่งที่ผู้อื่นได้สร้างหรือเสนอไว้แล้ว การให้เรียนตามที่สนใจจึงไม่อาจเป็น

ตัวชี้วัดว่า ผู้เรียนสร้างความหมายหรือความรู้จากประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งที่เรียน เพราะผู้เรียนอาจจะยังไม่ใช้การคิดไตร่ตรอง (reflective thinking) ซึ่งเป็นความคิดระดับสูง ในการประเมินปัญหาและประเมินวิธีการที่ใช้แก้ไข ซึ่งจะเห็นได้ว่า มีความลุ่มลึกลงไปลงไปกว่าเพียงความชอบ-ไม่ชอบ ซึ่งเป็นปัจจัยด้านอารมณ์เท่านั้น นอกจากนี้ ประเด็นเรื่องเสรีภาพที่ควรให้แก่ผู้เรียน แท้ที่จริงมิใช่การให้เสรีภาพใน “สิ่ง” หรือ “เนื้อหา” ที่จะเรียน แต่เป็นเสรีภาพแห่งปัญญา (freedom of intelligence) ดังที่ Dewey (1997: 59-61) กล่าวไว้ในหนังสือ Experience and Education สรุปได้ว่าเสรีภาพเพียงประการเดียวที่มีความสำคัญยิ่งคือ เสรีภาพทางปัญญา ที่ผู้เรียนจะได้เสรีภาพในการสังเกตและฝึกหัดตัดสินใจ (ในการจัดกระทำกับข้อมูลหรือปัญหา-ผู้เขียน) ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่าภายในเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นครูจะต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ชี้แนะ สิ่ง หรือทำตนราวกับว่าตนเองเป็นหัวหน้า มาสู่การเป็นผู้นำกลุ่มในการทำกิจกรรม

นอกจากพื้นฐานด้านปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีการเรียนรู้แล้ว แนวคิดการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ยังได้รับการขับเคลื่อนและผลักดันจากข้อบังคับด้านกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในประเทศ สำหรับที่มาในด้านกรรมาธิการและให้สิทธิแก่เด็กและเยาวชนนั้นสามารถนับย้อนกลับไปในปี ค.ศ. 1989 ในการประชุมกำหนดคปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (the convention on the rights of the child) ขององค์การ UNICEF ได้เสนอหลักการที่สำคัญเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน เป็นที่มาให้ทุกประเทศต้องดำเนินการจัดการศึกษา โดยคำนึงถึงหลักการเกี่ยวกับสิทธิพื้นฐานของเด็กและเยาวชน สรุปได้ดังนี้ (The office of the united nations high commissioner for human rights: 2007: online)

1. เด็กทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการพัฒนาศักยภาพของตน ความแตกต่างด้านเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ความพิการหรือความผิดปกติ หรือข้อจำกัดในลักษณะอื่นใดจะต้องไม่เป็นข้อจำกัดที่จะมาขวางกั้นในการคุ้มครองสิทธิ
2. การปฏิบัติ การกระทำหรือการตัดสินใจใดๆ จะต้องมุ่งความสนใจมาที่เด็กและเยาวชนเป็นอันดับแรกว่า พวกเขาจะได้รับผลกระทบใดๆ จากการตัดสินใจนั้นหรือไม่ และเด็กจะต้องได้รับความคุ้มครองในทุกกรณี เช่น ในภาวะสงคราม การปฏิรูปเศรษฐกิจ เป็นต้น
3. เด็กทุกคนจะได้รับสิทธิในการอยู่รอดและการพัฒนา ด้วยการเข้าถึงการบริการพื้นฐานและโอกาสในการบรรลุซึ่งศักยภาพของตนเอง นโยบายแห่งรัฐและกฎหมายจะต้องให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กข้อนี้ในทุกกรณี

4. มุมมองของเด็กจะต้องได้รับความเคารพ ความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของเด็ก ในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ เป็นศูนย์กลางในการตระหนักในสิทธิของพวกเขา

สำหรับแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนในประเทศไทย เกี่ยวกับการศึกษา ปราบกฏหลักการที่ชัดเจนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตราที่ 22 ที่ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” และในมาตราที่ 24 ยังได้กล่าวถึงหลักการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งหากพิจารณา ในแง่ของการสอนก็จะพบว่า หลักการนี้ก็คือหลักการสอนของครู และบทบาทที่ครูจะต้อง ปฏิบัติ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2546: 7-8)

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
 2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
 3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิด เป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
 4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา
 5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การ วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียน การสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ
 6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ
- จะเห็นได้ว่า ความเชื่อว่าผู้เรียนมีศักยภาพเรียนรู้ได้ และการตัดสินใจใดๆ ย่อมต้อง พิจารณาโดยมีเด็กหรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น ปราบกฏอยู่ในแนวคิดของกฎหมายทั้งสองฉบับ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งใช้เป็นหลักในการจัดการศึกษาทุกระดับของประเทศไทย ด้วยเหตุนี้ แนวคิดการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจึงมีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา ทั้งในด้านเป้าหมาย หลักการ หลักสูตร การสอนและการประเมินผลการเรียนรู้ โดยเฉพาะประเด็นด้านการออกแบบและการจัดระบบการสอนนั้น ได้รับอิทธิพลเป็นอย่างมาก เพราะเป็นระดับปฏิบัติการ ซึ่งถือว่ามีความใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ผู้เรียนจะสร้างความรู้ได้จริงหรือไม่ก็อยู่ในระดับนี้ นักการศึกษาจึงจำเป็นที่จะต้องเข้าใจหลักการสอน ซึ่งเป็นเรื่องที่มีขอบเขตจำกัดลงมาจากจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีหลักการที่สำคัญ ทั้งในส่วนบทบาทของผู้เรียนและบทบาทของครู สรุปได้ดังนี้ (Eder, Eichelberger และFriedrich, 2010: online)

1. การกำหนดทิศทางบนความต้องการของผู้เรียน (orientation on the needs of children) หมายถึง การจัดบทเรียน (lesson) จะต้องดำเนินการโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และได้ใช้ความต้องการของเขา ตัวอย่างเช่น การให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนและการออกแบบหัวข้อหรือหน่วย (topics/units) ของการเรียนการสอน การให้โอกาสผู้เรียนในการกำหนดโครงสร้างเงื่อนไขการเรียนรู้ของตนเอง ได้แก่ เวลา สถานที่ และเพื่อนที่จะทำงานด้วย (partners) เป็นต้น

2. การเรียนรู้ด้วยการควบคุมตนเองอย่างกระตือรือร้น (active self-regulated learning) หลักการนี้หมายถึง ครูจะต้องจัดการเรียนการสอนและกระตุ้นให้ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้อย่างกระตือรือร้น ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความซับซ้อน สะท้อนและไตร่ตรอง การเรียนรู้ของตนเอง วางแผนการเรียนรู้ด้วยความรับผิดชอบ และสามารถที่จะอธิบายการเรียนรู้ของตนเองได้ ตัวอย่างเช่น ศึกษาวิจัยและทำงานกับประเด็นทางวิชาการที่สำคัญ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ โดยเป็นไปอย่างอัตโนมัติ ทำงานอย่างอิสระกับหนังสือเรียน นำเสนอผลการค้นคว้า ทำงานและอภิปรายในประเด็นทางวิชาการร่วมกับผู้อื่น และสามารถที่จะไตร่ตรองผลงานของตนเอง

3. การออกแบบบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี (well designed learning environment) หมายถึง ครูจะต้องออกแบบสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี ซึ่งผู้เรียนสามารถที่จะปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาสมรรถนะในด้านนิสัยการนำตนเอง (self-directed manner) ให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง ตัวอย่างเช่น การออกแบบภาระงาน กิจกรรม วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อ

กระตุ้นพัฒนาการ การจัดเตรียมห้องสมุดที่เป็นมิตรแก่ผู้เรียน (friendly libraries) ห้องเรียน
สตูดิโอ สวนหรือบริเวณสำหรับพักผ่อน

4. การเรียนรู้ด้านสังคมเป็นวิธีการและเป็นเป้าหมาย (social learning as a method and a goal) หมายถึง การเรียนรู้ของผู้เรียนจะต้องได้รับการออกแบบให้เป็นกระบวนการทางสังคมในลักษณะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (shared social process) อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนก็สามารถที่จะนำเสนอความต้องการของตนเองต่อกลุ่ม หรือสามารถที่จะเรียนรู้เพียงลำพังก็ได้ ตัวอย่างกิจกรรมเช่น การวางแผนร่วมกัน (cooperative planning) การปฏิบัติงานเป็นทีมและกลุ่ม การวางรูปแบบของกิจกรรมทางสังคมในลักษณะต่าง เช่น กลุ่มอภิปราย สถานักเรียน การแสดงตัวอย่างความเคารพผู้อื่นและการแก้ปัญหาความขัดแย้ง เป็นต้น

5. ผู้เรียนมีความเข้าใจที่กว้างขวางเกี่ยวกับการปฏิบัติงานและความสามารถของตน (broad understanding of performance and abilities) หลักการข้อนี้หมายถึง ผู้เรียนไม่เพียงแต่แสดงการปฏิบัติงานหรือความสามารถตามที่โรงเรียนกำหนดเท่านั้น แต่จะต้องสามารถพัฒนาความสามารถส่วนตัว เพื่อนำมาใช้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองอีกด้วย ตัวอย่างกิจกรรม เช่น การพัฒนากลยุทธ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย (meaningful learning strategies) แทนที่จะเป็นการเรียนรู้ในลักษณะการรับแต่เพียงอย่างเดียว ปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องตามข้อบังคับของโรงเรียน มีความรับผิดชอบสมกับวัยวุฒิ พัฒนาตนเองทักษะหรือความสามารถส่วนตัว อย่างต่อเนื่อง

6. ครูใช้การประเมินการปฏิบัติเพื่อกระตุ้นนิสัย (addressing performance assessments in an encouraging manner) หมายถึง การที่ครูจะต้องให้โอกาสนักเรียนในการแสดงศักยภาพหรือความสามารถที่ได้รับการพัฒนา รวมทั้งการให้ผลป้อนกลับในลักษณะที่เป็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมว่า นักเรียนจะมีวิธีปฏิบัติงานนั้นให้สำเร็จได้อย่างไร ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีเครื่องมือสำหรับประเมินตนเองศักยภาพและความสามารถของตนเอง ตัวอย่างกิจกรรม เช่น ให้ผู้เรียนพิจารณาความสามารถของตนเองว่า มีประเด็นใดที่ยังต้องปรับปรุงหรือพัฒนา จัดทำแฟ้มสะสมงาน (portfolios) เพื่อนำเสนอผลการเรียนรู้ของตนเอง รวมถึงข้อเสนอแนะที่ได้รับเพิ่มเติมจากครู และประเมินการปฏิบัติงานและกระบวนการที่ใช้

7. การสร้างชุมชนของโรงเรียน (conductive school community) หลักการข้อนี้เป็นหลักการเกี่ยวกับการจัดการบริหารของผู้เรียน หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียนและผู้ปกครอง ประสานความร่วมมือ โดยให้ความเคารพกันและกันในการสร้างชุมชนของโรงเรียน ตัวอย่างกิจกรรมเช่น การสร้างความสัมพันธ์และความรู้สึกที่ไว้วางใจกัน ระหว่างครูและนักเรียน ครูและผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับกิจกรรมของโรงเรียนอย่างเต็มที่ พัฒนาและคงไว้ซึ่งศักยภาพของครูและนักเรียนในการสร้างและไต่ตรองความสัมพันธ์ระหว่างกัน

หลักการต่างๆ ข้างต้น ทำให้สามารถขยายความคิดและเปิดประเด็นมุมมองต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่า แนวคิดนี้มีใช้แนวคิดเกี่ยวกับ “การเรียนการสอน ” หรือเป็นเรื่องระหว่างครู ผู้เรียน และองค์ความรู้เท่านั้น แต่เป็นแนวคิดที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการที่ครูจะออกแบบและสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ การวัดประเมิน การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องกับผู้เรียนทุกฝ่าย เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความสำคัญ และเป็นศูนย์กลางของการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม จุดเน้นจะอยู่ที่การให้ความสำคัญต่อผู้เรียน ในฐานะที่ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้สร้างความหมายจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับ ใช้การพิจารณาไต่ตรองและสะท้อนความคิดอย่างสุขุมรอบคอบ มียุทธศาสตร์การแก้ปัญหาและการดำเนินการ ซึ่งเป็นการพิจารณาลงไปในระดับรายละเอียดว่า ผู้เรียนเกิดกระบวนการทางปัญญาอย่างไร ณ ขณะนั้นบ้างส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งคือบทบาทของครูที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วม ในการเสริมสร้างและอำนวยความสะดวกผู้เรียน และจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้เอื้อต่อศักยภาพของผู้เรียนมากที่สุด ทั้งนี้ผู้สอนตามทฤษฎี การเรียนรู้การสร้างความรู้ หรือตามแนวคิดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ย่อมไม่อาจจะทิ้งผู้เรียนให้เรียนรู้ตามลำพังได้ เพราะเป็นการขัดกับหลักทฤษฎี ผู้สอนตามแนวคิดนี้จำเป็นต้องมีบทบาทใกล้ชิดกับผู้เรียน ในการที่จะติดตามและหาทางช่วยเหลือผู้เรียน ในส่วนที่ผู้เรียนยังไม่บรรลุซึ่งความสำเร็จ เพื่อให้ก้าวข้ามพ้นอุปสรรคการพัฒนา หรือลดช่องว่างพื้นที่การพัฒนาของผู้เรียนลงให้น้อยที่สุด

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กนกพร ศรีญาณลักษณ์ (2551) รูปแบบการเรียนการสอนภาษาจีนของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบรูปแบบการเรียนภาษาจีนของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตามเพศ ชั้นปี และกลุ่มวิชากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตคณะมนุษยศาสตร์

และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชั้นปีที่ 1-4 ที่เรียนวิชาภาษาจีน ในปีการศึกษา 2550 จำนวน 132 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม มาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ซึ่งพัฒนามาจากแบบสอบถามรูปแบบการเรียนรู้อิงของกราชาและไรซ์แมน (Grasha and Riechmann) มีค่าความเชื่อมั่น 0.89 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าที (t-test) และค่าความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า 1. นิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่เรียนภาษาจีนมีรูปแบบการเรียนภาษาจีนแบบมีส่วนร่วมเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นแบบอิสระ แบบร่วมมือ แบบพึ่งพา แบบแข่งขันและแบบหลีกเลี่ยง ตามลำดับ 2. นิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่เรียนภาษาจีนที่มีเพศต่างกันมีรูปแบบการเรียนภาษาจีนไม่แตกต่างกัน นิสิตที่มีชั้นปีต่างกันมีรูปแบบการเรียนภาษาจีนแบบ หลีกเลี่ยงและแบบพึ่งพาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นิสิตที่มีกลุ่มวิชาต่างกันมีรูปแบบการเรียนภาษาจีนแบบหลีกเลี่ยง และแบบมีส่วนร่วม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จินตนา ภูธรนาสุธรรม (2552) ได้ศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนสอนภาษาจีน สังกัดสำนักบริหารงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนสอนภาษาจีน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กรุงเทพมหานคร เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนภาษาจีนเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนสอนภาษาจีน และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนภาษาจีน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูสอนภาษาจีน รวมจำนวน 95 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนสอนภาษาจีน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนภาษาจีนเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน โดยภาพรวมพบว่าทั้ง 6 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอน

ภาษาจีน คือ ส่งเสริมให้ครูวัดผลอย่างหลากหลาย สร้างความตระหนักเพื่อให้ครูเกิดความรักความศรัทธาในอาชีพครู ดูแลเอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักภาระหน้าที่ ขยันเรียน และทำการบ้านทั้งหมด กระทรวงศึกษาธิการควรจัดหลักสูตรแกนกลางที่โรงเรียนสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียน พร้อมจัดทำคู่มือ ครูควรใช้สื่อที่สามารถดึงดูดความสนใจนักเรียน และต้องสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนไม่น่าเบื่อ

วสันต์ ทองไทย (2546) ได้ศึกษาการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ควรยึดหลักการของการประเมินผลเพื่อการค้นหา และการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนและเป็นการประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งลักษณะการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

1. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการประเมินตามสภาพจริงที่มุ่งรวบรวมสารสนเทศของพัฒนาการและการเรียน
2. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการประเมินตามสภาพจริงที่มุ่งเน้นพัฒนาการที่เกิดขึ้นอย่างเด่นชัด
3. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงให้ความสำคัญกับจุดเด่นของผู้เรียน
4. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการประเมินสภาพจริงที่เป็นผลมาจากการจัดการหลักสูตรการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
5. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการประเมินสภาพจริงที่สถานการณ์สอดคล้องกับชีวิตจริง
6. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการประเมินสภาพจริงที่อาศัยการปฏิบัติ
7. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการประเมินสภาพจริงที่สอดคล้องกลมกลืนกับการเรียนการสอนการประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการประเมินสภาพจริงที่เน้นนักเรียนรู้อย่างมีจุดมุ่งหมายการประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการประเมินสภาพจริงที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับทุกสภาพแวดล้อม
8. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการประเมินสภาพจริงที่สามารถให้ภาพเรื่องราวการเรียนรู้และความสามารถของผู้เรียนทั่ว ๆ ไปและกว้างขวางการประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงต้องอาศัย

9. ความร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครอง ผู้สอน และผู้เรียน รวมทั้งบุคคลในวิชาชีพอื่น ๆ ตาม ความจำเป็น

วารุณี จิวกิตติศักดิ์กุล (2538) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางพัฒนาการบริหารโรงเรียนเอกชน เพื่อสอนภาษาจีน เขตการศึกษา 8 ปรากฏว่าโรงเรียนเอกชนเพื่อสอนภาษาจีน เขตการศึกษา 8 นั้น ยังมีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารด้านบุคลากรดังนี้ ครูไม่มีความพึงพอใจในหน้าที่การทำงานที่ ทำ และขาดความกระตือรือร้นที่จะหาความรู้เพิ่มเติม ทั้งยังเห็นว่าจำนวนบุคลากรในโรงเรียนที่มี อยู่ยังไม่เพียงพอต่องานในโรงเรียน ส่วนด้านการเงินนั้น โรงเรียนไม่ได้จ่ายเงินเดือนให้ครูตรงตาม วุฒิการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ สำหรับด้านวัสดุครุภัณฑ์- อาคารสถานที่นั้นเห็นว่า ห้องสมุดมีหนังสือไม่เพียงพอและไม่เหมาะสมกับนักเรียน ในการจัดการนั้นเห็นว่าเนื้อหาการสอน ภาษาไทยและภาษาจีนยังไม่สอดคล้องและสัมพันธ์กัน ทั้งตารางเรียนในวิชาภาษาจีนก็น้อยเกินไป แนวทางการพัฒนาการบริหารด้านบุคลากรนั้นควรสร้างขวัญ และกำลังใจให้ครูเกิดความพึงพอใจ ในหน้าที่การทำงาน จัดบุคลากรให้เพียงพอกับงาน และหาทางสนับสนุนให้ครูได้มีโอกาสที่จะศึกษา เท่าที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ ในด้านวัสดุครุภัณฑ์- อาคารสถานที่ ควรจัดหาให้เหมาะสม และเพียงพอกับนักเรียน

หวัง หยวน หยวน (2551) ได้ศึกษาถึงความร่วมมือทางวิชาการระหว่างไทย – จีน: กรณีศึกษาการเรียนการสอนภาษาจีนในสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย พบว่า การเรียนการสอนภาษาจีนในสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงรายมีขึ้น ภายหลังการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐ ประชาชนจีน การเรียนการสอนภาษาจีนในสถาบันอุดมศึกษาของจังหวัดเชียงใหม่กับจังหวัด เชียงรายมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว การที่ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีน ได้ดำเนินการอย่างราบรื่น ในทุก ๆ ด้าน เป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีน นอกจากได้รับการ ส่งเสริมจากรัฐบาลแล้ว การเรียนการสอนภาษาจีนในสถาบันอุดมศึกษาของจังหวัดเชียงใหม่และ จังหวัดเชียงราย ยังได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลจีนตามข้อตกลงต่างๆ ระหว่างไทย – จีน ทั้งของ รัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่น อุปสรรคที่สำคัญต่อการเรียนการสอนภาษาจีนใน สถาบันอุดมศึกษาของจังหวัดเชียงใหม่กับจังหวัดเชียงรายได้แก่ หลักสูตรขาดความต่อเนื่องในแต่ละ ระดับการศึกษา ปัจจุบันทั้งระดับอนุบาล ประถมศึกษาและอุดมศึกษา มักจะเริ่มสอนที่หลักสูตร

ระดับพื้นฐานเหมือนกัน, หลักสูตรภาษาจีนยังไม่มีระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานที่เป็นระบบกลาง, ขาดแคลนอาจารย์ผู้สอนที่เชี่ยวชาญด้านภาษาจีนและมีประสบการณ์การสอน, ขาดแคลนผู้บริหารหลักสูตรภาษาจีนในระดับอุดมศึกษา และบัณฑิตที่จบหลักสูตรยังมีความรู้ไม่มากพอที่พร้อมทำงานได้ สำหรับข้อเสนอแนะจากการศึกษาพบว่า ภาครัฐควรจะทำให้การสนับสนุนส่งเสริมอย่างจริงจังรัฐบาลควรควบคุมคุณภาพมาตรฐาน ที่เป็นระบบกลาง จัดทำหลักสูตรการสอนให้สอดคล้องสภาพการเมือง เศรษฐกิจ และสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง และเกิดความต่อเนื่องเชื่อมโยงเป็นระบบเดียวกันตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงอุดมศึกษา และสามารถวัดและประเมินผลมาตรฐานได้ รัฐบาลควรมีงบประมาณสนับสนุนอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาไปศึกษาต่อหรือเข้าอบรมที่ประเทศจีนมากขึ้น

Wu Yinghui and Guo Jiaoyang (2552) ศึกษาเรื่อง รายงานการวิจัยสภาพของครูอาสาสมัครจีนจากโครงการครูอาสาสมัครจีนจากอันปิ่นที่อยู่ในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการทำงาน การดำรงชีวิตและสภาพจิตใจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือครูอาสาสมัครจีนในโครงการครูอาสาสมัครจีนจากอันปิ่นที่ส่งมายังประเทศไทยในปี พ.ศ. 2549 เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม 1 ชุด พบว่า สภาพพื้นฐานของครูอาสาสมัครจีน พบว่า ครูอาสาสมัครที่ดำเนินงานโรงเรียนของรัฐคิดเป็น 54 % และในโรงเรียนเอกชนคิดเป็นร้อยละ 46% โรงเรียนที่มีครูอาสาสมัครจีนประกอบด้วยโรงเรียนอนุบาลคิดเป็น 10 % โรงเรียนระดับประถมศึกษาคิดเป็น 30 % โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา คิดเป็น 60 % โดยโรงเรียนเหล่านี้มีหลักสูตรที่เปิดสอนภาษาจีนมีชั่วโมงการเรียนการสอนประมาณ 1-2 คาบต่อสัปดาห์คิดเป็น 79 % โรงเรียนที่มีชั่วโมงการเรียนการสอนประมาณ 3-8 คาบ คิดเป็น 21 % สำหรับการพูดภาษาไทยของครูอาสาสมัครจีน คนที่พูดภาษาไทยคล่องคิดเป็น 4 % พูดได้เล็กน้อยคิดเป็น 44 % พูดไม่ค่อยได้ คิดเป็น 53 % และพูดไม่ได้เลยคิดเป็น 3 % และในด้านการเรียนการสอน ปัญหาตำราในการเรียนการสอนยังเป็นปัญหาที่สำคัญมาก โรงเรียนที่ขาดตำราการเรียนการสอนภาษาจีนคิดเป็น 30 % สำหรับอุปสรรคการเรียนการสอนที่มากที่สุดคือ การควบคุมระเบียบวินัยในชั้นเรียนคิดเป็น 84% และปัญหาอื่นคิดเป็น 16 % ส่วนในของสภาพการดำรงชีวิตของครูอาสาสมัครจีน ในด้านการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมในสังคมไทย ครูที่สามารถปรับตัวได้คิดเป็น 22 % ครูที่รู้สึกเฉยๆ คิดเป็น 72 % ครูที่ไม่สามารถปรับตัวได้คิดเป็น 5% และครูอาสาสมัครที่ไม่สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมไทยและอยู่ไม่ครบวาระ

การทำงาน 1 ปีตามกำหนดแล้วกลับไปประเทศจีนคิดเป็น 0.5 % อุปสรรคของครูอาสาสมัครจีน
ในด้านการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมไทยที่พบมากที่สุดคือ ไม่ชินกับสภาพอากาศอากาศร้อน คิดเป็น 15 %
ประการถัดมาคืออาหาร คิดเป็น 22 % และไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมไทยได้ คิดเป็น 15 % มี
ปัญหาด้านการสื่อสาร 40 % และปัญหาด้านคมนาคมไม่สะดวก คิดเป็น 44 %